

در منابع طبیعی

گیاهان دارویی منطقه حفاظت شده گنو

* محمدامین حانی پور، عضو هیات علمی مرکز تحقیقات کشاورزی و منابع طبیعی هرمزگان - بندرعباس

ریخ دریافت: مرداد ماه ۱۳۸۳ تاریخ پذیرش: آبان ماه ۱۳۸۳

Email:masoltanipoor@yahoo.com

چکیده

منطقه حفاظت شده گنو با وسعت ۲۷۵۰۰ هکتار در ۳۰ کیلومتری شمال غربی بندرعباس واقع است. سیمای منطقه متشکل از پیکره‌ای کوهستانی است که در گستره‌ای از دشت و تپه ماهورهای باز قرار گرفته است. دامنه تغییرات ارتفاعی منطقه بین ۵۰ الی ۲۳۴۷ متر متفاوت است. از نظر جغرافیای گیاهی منطقه متعلق به دو پهنه رویشی صحارا- سندی و ایرانو- تورانی است. این بررسی به منظور جمع آوری و شناسایی گیاهان دارویی منطقه حفاظت شده گنو و تعیین مصارف درمانی آنها به اجرا درآمد. با استفاده از منابع موجود، مسافرت به منطقه و مراجعه به افراد آگاه و مطالعه گیاهان دارویی منطقه جمع آوری و اطلاعاتی از قبیل نام علمی، نام فارسی، نام محلی، نام تیره، ارتفاع از سطح دریا، اندام مورد مصرف، میزان، مدت و مورد مصرف تعداد ۱۲۴ گونه یادداشت شد. این گیاهان متعلق به ۱۰۰ جنس و ۵۲ تیره هستند و بیشترین گونه در تیره‌های Labiatae با ۱۷ گونه و Compositae با ۱۰ گونه قرار دارند. ۹۵ گونه دارای مصارف درمانی سنتی و ۲۹ گونه از گیاهان به صرف می‌باشند، ضمن آنکه ۱۱ گونه به صورت سنتی به کشورهای حوزه خلیج فارس و دریای عمان صادر می‌شود.

کلمات کلیدی: جمع آوری، شناسایی، گیاهان دارویی، منطقه حفاظت شده گنو

Pajouhesh & Sazandegi No:68, 27-37

Medicinal plants of the Geno protected area

By: M. A. Soltanipoor, Research Center Agricultural and Natural Resources of Hormozgan Province

The Geno protected area with 27500 ha located in 30 Km west north of Bandar Abbas. The view of area is mountainous region that located among plains and hills. Altitude domain of area is between 50 to 2347m. The flora of area belonged to Sahara-Sindian and Irano-Turanian regions. This investigation was done for collection and determination of medicinal plants of Geno protected area. By regard to source, aware and informed persons and visible observations were determined 124 medicinal species and were noted some of information as: Persian, local, scientific and family name, altitude, part used, reason and method of uses for all of plants. This medicinal plants belonged to 100 genus and 52 families, that the most species were in Labiatae (17 species) and Compositae (10 species) families. 95 species had traditional cure uses, 29 species were with many uses and 11 species were exported to arabic countries.

Key words: Collection , Determination , Medicinal plants , Geno protected area

مقدمه

گیاهان دارویی به عنوان نوآوری‌های علمی به ویژه در عرصه پزشکی جایگاه ویژه‌ای پیدا کرده‌اند. در حال حاضر پزشکی و دارو و درمان نوین وابستگی شدیدی به یکدیگر پیدا کرده است. اگرچه ارزش دارویی دنیای متنوع گیاهی آنگونه که شایسته است شناخته شده نیست ولی همین مقدار اندک مطالعاتی که صورت گرفته ارزش حیاتی گیاهان را به عنوان پایه‌ای برای دانش داروسازی نشان می‌دهد (۶). امروزه داروهای شیمیایی به واسطه اثرات زیان‌بخش و جبران‌ناپذیری که بر پیکره آدمی بر جای می‌گذارند، کم‌کم جای خود را به داروهای گیاهی می‌سپارند، اگرچه نسبت داروهای گیاهی به داروهای شیمیایی ناچیز است ولی روند جایگزینی امروزه بسیار با سرعت بیشتری دنبال می‌شود و در کشور ما نیز چند سال اخیر به این مهم توجه بیشتری شده است. برای نیل به این منظور تدابیر مناسب تولید داروهای گیاهی شناسایی شوند (۳). این بررسی با هدف دستیابی مستقیم به نمونه‌های هرباریومی و شناسایی شده گیاهان دارویی منطقه، دستیابی به اطلاعات کامل در زمینه گیاهان مورد مصرف در بررسی سبب مسمومگی مصارف آنها، برنامه‌ریزی جهت تعیین مواد مؤثره، کثرت و پرورش و اهلی کردن آنها و نهایتاً ارزیابی ذخایر انجام گرفت.

استان هرمزگان با مساحتی معادل ۶/۸۴۷/۵۸۰ هکتار از مختصات جغرافیایی ۳۴° تا ۲۵° ۵۷' عرض شمالی و ۴۱° ۵۲' تا ۱۵° ۵۹' طول شرقی از نصف‌النهار گرینویچ در جنوب کشور در حاشیه خلیج فارس و دریای عمان قرار دارد. استان هرمزگان دارای بیش از ۸۵۰ گونه گیاهی است که در دشت‌ها، دامنه‌ها و ارتفاعات پراکنده‌اند (۸) که تعداد ۲۹۲ گونه آن دارویی هستند (۷). منطقه حفاظت شده گنو یکی از ۸۸ مناطق حفاظت شده کشور می‌باشد که دارای شمار بسیار زیادی گونه‌های دارویی شناخته شده است (۵).

موقعیت جغرافیایی منطقه حفاظت شده گنو

منطقه حفاظت شده گنو از نظر مکانی در شمال غربی شهر بندرعباس قرار گرفته و جاده اصلی بندرعباس به بندرلنگه از جنوب آن می‌گذرد. از نظر موقعیت جغرافیایی منطقه حفاظت شده گنو در فاصله ۲۹۶ تا ۲۷۰ کیلومتر شمالی و ۱۸° تا ۵۶° ۵۶' طول شرقی قرار گرفته است. منطقه حفاظت شده گنو متشکل از پیکره‌های کوهستانی است که در گستره‌ای از دشت‌ها و تپه ماهورهای باز قرار گرفته است. نوسانات ارتفاعی آن به دلیل وجود کوه‌های فرعی بسیار زیاد است. به‌علاوه از دشت تا قله کوه گنو دامنه تغییرات ارتفاعی از سطح بین ۵۰ تا ۲۳۴۷ متر متفاوت می‌باشد. در حال حاضر وسعت منطقه حفاظت شده گنو ۲۷۵۰۰ هکتار است و به طور عمده پیکره کوهستانی آنرا در بر می‌گیرد. منطقه حفاظت شده گنو از یک رشته کوه اصلی بنام کوه گنو که بر دشت خلیج فارس تسلطی چشم‌گیر دارد تشکیل یافته است. پیرامون این کوه در ضلع شرقی و جنوبی آن اغلب اراضی کم‌شیب و دشتی و در بخش‌های شمالی و غربی تپه ماهوری کم‌ارتفاع فرا گرفته‌اند. رشته کوه گنو و کوه‌های فرعی آن

اغلب در جهت شرقی- غربی کشیده شده‌اند. کوه‌ها دارای دامنه‌های بلند و بسیار پر شیب هستند. کوهستان گنو با ابعادی معادل ۳۴ کیلومتر طول و ۵ تا ۱۵ کیلومتر عرض، مساحتی بالغ بر ۳۵۰ کیلومتر مربع را در بر می‌گیرد. منطقه حفاظت شده بخش اعظم این کوه را در خود جای داده است (۶).

آب و هوا

از نظر تقسیمات اقلیمی منطقه حفاظت شده گنو در اقلیم بیابانی شدید قرار گرفته است. میزان بارندگی سالیانه آن از کمتر از ۱۰ میلی‌متر تا ۱۵۰ میلی‌متر متغیر است. هر چند در برخی از سال‌های پر آبی میزان بارندگی سالیانه حتی تا حدود ۴۰۰ میلی‌متر می‌رسد. اغلب بارندگی‌ها در فصل زمستان صورت می‌گیرد و معمولاً مجموع بارندگی در فصل پائیز و بهار از نصف بارندگی فصل زمستان کمتر است. متوسط بارندگی سالیانه گنو بین ۸۰ تا ۱۲۰ میلی‌متر می‌باشد. بخشی از بارندگی زمستانه در ارتفاعات بالای ۲۰۰۰ متر به صورت برف ریزش می‌کند ولی از پایداری بسیار کمی برخوردار است. دمای سالیانه منطقه به طور متوسط ۲۶/۸، میانگین حداکثر دما ۳۲ و متوسط حداقل آن ۲۱/۵ درجه سانتی‌گراد است. حداکثر مطلق دما در ارتفاعات پائین ۴۳ و حداقل مطلق آن در بلندی‌ها ۷ درجه سانتی‌گراد، برآورده شده است. سردترین ماه سال دی ماه و گرمترین آن تیرماه است. رطوبت نسبی گستره دشت خلیج حداقل ۱۹ و حداکثر ۱۰۰ درصد است، به طور کلی منطقه دارای فصل خشکی است (۶).

زمین شناسی و خاک شناسی

کوهستان گنو در منتهی‌الیه جنوب شرقی سلسله جبال زاگرس قرار گرفته و قدیم‌ترین رسوبات آن شامل رسوبات کامبرین، ژوراسیک، کرتاسه دوران سوم و عهد حاضر می‌باشد. رسوبات کامبرین معمولاً در میان لایه‌های رسوب جدید، و یا رسوبات آبرفتی و به صورت برجستگی‌های تیره رنگ در چلیب دیده می‌شود که در اطراف خود رسوبات سفید رنگی به‌جای گذاشته است. رسوبات ژوراسیک اغلب شامل توده‌های ضخیم آهک خاکستری رنگ هستند. رسوبات کرتاسه در سه قسمت تختانی، میانی و فوقانی دیده می‌شوند. رسوبات کرتاسه تختانی بر روی رسوبات ژوراسیک قرار داشته و شامل آهک اورپو، زین دار، آهک توده‌ای و یک لایه سنگ رسی بین این دو لایه است. کرباسه میانی شامل تشکیلات ضخیم و تیره رنگ آهک همراه با رگه‌های سفید رنگ است. تشکیلات کرتاسه و کرتاسه فوقانی شامل تشکیلات مارنی، آهکی و رسی است که به‌طور متناوب قرار گرفته به تشکیلات گوبی موسوم است. رسوبات دوران سوم نیز خود شامل رسوبات اتوسن، میوسن و پلیوسن است. رسوبات اتوسن از آهک‌های قهوه‌ای روشن با لایه‌بندی‌های کم ضخامت تشکیل شده است ولی گاهی اوقات نظیر آهک آسماری دارای ضخامت و تراکم زیاد است. میوسن نیز دارای ضخامت و گسترش زیاد است و شامل میوسن تختانی بنام تشکیلات گچساران، میوسن میانی موسوم به تشکیلات میشان و میوسن فوقانی متشکل از ماسه سنگ سست و لایه‌های سیلیسی و مارنی خاکستری رنگ بنام تشکیلات آجاجاری است. رسوبات پلیوسن به تشکیلات بختیاری موسوم است و شامل پلیوسن تختانی تشکیل شده از سیلیت و ماسه سنگ و کنگلومرا به‌صورت متناوب، پلیوسن فوقانی متشکل از کنگلومرای آهکی

شاخص‌ترین آنها ارس است که در بلندی‌های بیش از ۱۸۰۰ متری کوه گنو می‌روید. گیاهان گلدار قسمت اعظم فلور کوه گنو و منطقه حفاظت شده را تشکیل داده‌اند و در دو گروه دولپه‌ای‌ها و تک‌لپه‌ای‌ها رده بندی می‌شوند و شماره آنها بالغ بر ۳۵۰ گونه است. تک‌لپه‌ای‌ها حدود ۵۰ گونه از گیاهان گلدار را به خود اختصاص داده‌اند و در بین آنها علاوه بر نخل که به صورت کاشته شده در دره‌ها و اطراف چشمه‌ها دیده می‌شود گندمیان از تنوع بیشتری برخوردارند. شمار بیشتری از گیاهان دولپه‌ای به صورت بوته‌های چوبی، درختچه و درخت یافت می‌شوند. درختان کهور، کنار، آکاسیا و گز در دامنه‌ها و دشت‌های کم ارتفاع می‌رویند و غالباً با بوته‌های چوبی و درختچه‌ای پرخ، ناترک، مسواک و استبرق همراهند. درختان و درختچه‌های زیتون، بادام کوهی، بنه و خنجک همراه با بوته‌های چوبی مانند گون گاوی، انواع پیچک‌های بوته‌ای و شمار زیادی از گیاهان نیمه چوبی و علفی دیگر در ارتفاعات میانی رشد می‌کند و گاه بیشه‌های انبوهی بوجود می‌آورند. درختان بادام گنئی و کیکم همراه با درختچه‌های شیر خشت و بوته‌های زیبای عروسک سنگ طلائی و شماری دیگر از گیاهان چوبی و بوته‌ای کوچک و بزرگ، در ارتفاعات، درختان ارس را همراهی می‌کنند (۶).

از نظر جغرافیایی گیاهی، فلور کوه گنو متعلق به دو پهنه رویشی صحارا - سندی و ایرانو- تورانی است. هر چند گاهی اوقات یک یا چند عنصر از سایر پهنه‌های گیاهی در بین گیاهان گنو یافت می‌شوند (۶).

روش بررسی

روش بررسی بدین صورت بود که از طریق مسافرت به مناطق مختلف منطقه مراجعه به افراد آگاه و مطلع اطلاعاتی از قبیل مدت، مورد، طریقه و میزان مصرف، اندام مورد مصرف، مناسب‌ترین زمان جمع‌آوری و نحوه آماده‌سازی گیاهان دارویی سنتی هر منطقه یادداشت گردیده سپس با کمک راهنمایان محلی گیاهان مورد نظر را جمع‌آوری و جهت شناسایی به هرباریوم مرکز منتقل شد. اطلاعاتی از قبیل نام محلی، مشخصات رویشگاه و ارتفاع از سطح دریا نیز برای هر کدام از گونه‌ها یادداشت گردید. با استفاده از هرباریوم و منابع موجود (۱۱، ۱۲، ۱۳) گیاهان را شناسایی و جهت تأیید نهایی به بخش گیاه‌شناسی مرسته تحقیقات جنگل‌ها و مراتع انتقال یافت. در نگارش نام فارسی از کتاب فرهنگ نام‌های گیاهان ایران (۹) و برای ثبت مشخصات دارویی گیاهان علاوه بر اطلاعات محلی از کتاب‌های

شکل ۲- پونه (Mentha longifolia)

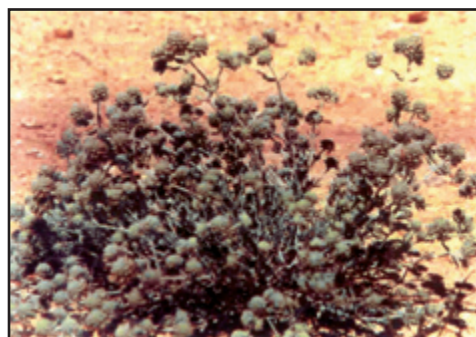
همراه با عناصر ریز و درشت سیلیسی است. رسوبات عهد حاضر از تخریب و فرسایش ارتفاعات و ته نشست مواد حاصله به‌وجود آمده و منابع اصلی ذخیره آبهای زیر زمینی به‌شمار می‌آیند. در منطقه حفاظت شده گنو، رسوبات کامبرین در منتهی الیه ضلع جنوبی منطقه، رسوبات کرتاسه در ضلع جنوبی و ارتفاعات، رسوبات آئوسن در بخش شمالی و همچنین دشت ایسین و دامنه جنوبی و رسوبات عهد حاضر در بخش‌های آبرفتی منطقه دیده می‌شوند (۶).

وضعیت خاک شناسی منطقه حفاظت شده گنو

بخش‌های جلگه‌ای منطقه شامل قسمت اعظم بخش جنوبی، نوار شرقی و بخش شمالی از خاک‌های شور و قلیایی تشکیل شده و دارای مقادیر زیادی املاح محلول از قبیل کلرور، سولفات، کربنات‌های کلسیم، منیزیم، سدیم و پتاسیم است. در فصول خشک و گرم تجمع لایه‌ای از املاح در روی این خاک‌ها دیده می‌شود. خاک‌های قسمت عمده‌ای از منطقه کوهستانی گنو در بخش‌های مرکزی و جنوب غربی ریوتوسل آهکی متشکل از مارن‌های نمکی و گچی تشکیل شده که با مطالعات درشت سنگ‌های آذرین وجود دارد. مارن‌های گچی در تمام طول پروفیل خاک دیده می‌شود. فقدان افق‌های خاک مبین جوان بودن خاک می‌باشد. شیب‌های شمالی شرقی، قسمتی از شمال غربی و نیز دامنه‌های غربی رشت کوه گنو از خاک‌های رسوبی درشت بافت و خاک‌های کالوویال و ریگ‌ریسل تشکیل یافته است (۶).

پوشش گیاهی

فلور کوه گنو متجاوز از ۳۶۰ گونه از گیاهان آوندی است که معدودی از آنها را سرخس‌ها و بازدانگان و قسمت عمده آنها گیاهان گلدار تشکیل می‌دهند. همانگونه که معمول مناطق خشک و بیابانی است دو گروه بوته‌های چوبی و درختچه‌ها و گیاهان کوتاه عمر یک‌ساله از بیشترین تنوع برخوردارند. رستنی‌های کوه گنو در برگیرنده گروه‌های زیستی متنوعی هستند. خزه سانان کوه گنو گیاهانی بدون آوند هستند که در تمام فصل مرطوب در رو و لابه‌لای صخره‌ها می‌رویند. از نهان‌زادان آونددار تا کنون ۵ گونه سرخس در منطقه حفاظت شده گنو تشخیص داده شده‌اند که حضور یکی از آنها موسوم به سرخس شانهای در ایران منحصر به این منطقه است. از گروه بازدانگان نیز تا کنون چهار گونه در کوه گنو یافت شده است که

شکل ۱- مریم نخودی (Teucrium pollium)

شکل ۴- سنبله ای ارغوانی (*Stachys inflata*)

شکل ۳- لباشیر (*Pergularia tomentosa*)

شکل ۶- پرخ (*Euphorbia larica*)

شکل ۵- پونه کوهی (*Mentha mozaffarianii*)

شکل ۸- کنار (*Ziziphus christi*)

شکل ۷- گلدر (*Otostegia persica*)

شکل ۱۰- هوم (*Ephedra pachyclada*)

شکل ۹- بنه (*Pistacia atlantica*)

شکل ۱۲- مور تلخ (*Salvia mirzayanii*)شکل ۱۱- کهور (*Prosopis cineraria*)

سیاسگزاری

از آقای مهندس محمود ضعیفی به خاطر همکاری در جمع‌آوری و شناسایی نمونه‌های گیاهی، از آقای دکتر ولی‌الله مظفریان به خاطر همکاری در شناسایی برخی از گیاهان، از آقایان علی بهمن زاده، غلامحسین خسروی فر، عبدالحمید حاجبی و رحمان اسدپور به خاطر همکاری در جمع‌آوری گیاهان و ثبت اطلاعات دارویی سنتی کمال تشکر و قدردانی می‌گردد.

منابع مورد استفاده

- ۱- افشار، ایرج، ۱۳۷۰؛ پزشکی سنتی مردم ایران، انتشارات هما، ۹۳۹ صفحه.
- ۲- ابن غلامرضا، ۱۳۷۰؛ گیاهان دارویی سنتی ایران، وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی، ۲۳۰ صفحه.
- ۳- بابخانلو، پرویز، ۱۳۷۰؛ جمع‌آوری و شناسایی، کشت و اهلی کردن و بررسی مواد موثره گیاهان دارویی ایران، مؤسسه تحقیقات جنگلها و مراتع، ۳۰ صفحه.
- ۴- زرگری، علی، ۷۰-۱۳۶۴؛ گیاهان دارویی، جلد ۵-۱، دانشگاه تهران، ۴۶۷۸ صفحه.
- ۵- بروشور منطقه حفاظت شده گنو، ۱۳۷۵؛ انتشارات اداره کل حفاظت محیط زیست استان هرمزگان.
- ۶- زهراء، بهرام، ۱۳۷۵؛ منالقه، ناظر، شده گنو، انتشارات سازمان حفاظت محیط زیست، ۷۰ صفحه.
- ۷- سلطانی پور، محمدمین، ۸۰؛ گیاهان سنتی استان هرمزگان، نشریه تحقیقات گیاهان دارویی و معطر، صفحه ۶۱.
- ۸- ضعیفی، محمود، ۱۳۸۱؛ گزارش وضعیت پوشش گیاهی استان هرمزگان، مرکز تحقیقات کشاورزی و منابع طبیعی هرمزگان، ۴۰ صفحه.
- ۹- مظفریان، ولی‌الله، ۱۳۷۴؛ فرهنگ نام‌های گیاهان ایران، فرهنگ معاصر، ۷۴۰ صفحه.
- ۱۰- میرحیدر، حسین، ۱۳۷۳؛ معارف گیاهی، جلد ۷-۱، دفتر نشر فرهنگ اسلام، ۳۹۱۴ صفحه.
- 11- Mozaffarian, V., 1991; A short survey of Hormozgan vegetation (Iran), Mitt. Bot. Staatssamml. Munchen, 30, 417-429.
- 12- Rechinger, K. H., 1985; Die flora des Kuh-e-Genu in sud Iran und ihre phytogeographische, Stellung Flora: 213-229.
- 13- Rechinger, K. H., 1963; Flora Iranica, Akad. D. U. Graz.

گیاهان دارویی (۴)، معارف گیاهی (۱۰)، گیاهان دارویی سنتی ایران (۲) و پزشکی سنتی مردم ایران (۱) استفاده گردید.

نتایج و بحث

به طور کلی در این بررسی ۱۲۴ گونه دارویی از منطقه شناسایی شد که تعداد ۹۵ گونه آن مصارف درمانی سنتی داشتند و ۲۹ گونه دیگر فانی استفاده سنتی بودند ولی به عنوان گیاهان دارویی در منابع مختلف دارویی از آنها نام برده شده است. بر اساس روش بررسی برای کلیه گیاهان دارویی اعم از سنتی و غیر سنتی اطلاعاتی از قبیل نام فارسی، نام محلی، نام علمی، نام تیره، ارتفاع از سطح دریا جمع‌آوری و تهیه شده است. علاوه بر مطالب فوق برای گیاهان دارویی سنتی، اطلاعاتی چون قسمت‌های مورد مصرف، مناسب‌ترین زمان جمع‌آوری، نحوه آماده‌سازی، طریقه، میزان، مدت و مورد مصرف و برای گیاهان دارویی غیرسنتی، قسمت‌های قابل مصرف و مصارف درمانی نیز تهیه و نوشته شد. برخی از این مشخصات در جدول ۱ آورده شده است.

۱۲۴ گونه دارویی مربوط به ۱۰۰ جنس و ۵۲ خانواده بودند و بیشترین گونه‌ها در خانواده‌های Labiatae با ۱۷ گونه و Compositae با ۱۰ گونه قرار دارند (جدول ۲). همچنین تعداد ۱۳ گونه از گیاهان دارویی منطقه به فرم درخت، ۲۲ گونه حالت درختچه‌ای، ۳۲ گونه حالت بوته‌ای و ۵۷ گونه به فرم علفی دیده می‌شوند. برگ، ساقه، گل، میوه، بذر، ریشه، شیرابه و صمغ اندام‌های مورد استفاده گیاهان دارویی هستند که در این میان برگ بالاترین میزان استفاده را در بین گیاهان دارویی منطقه دارد و ۶۸ گونه گیاهی از برگ خود جهت مصارف مختلف و در درمان بیماری‌های متفاوت بهره گرفته می‌شود. به طور کلی اندام مورد مصرف در ۶۸ گونه برگ، ۱۵ گونه ساقه، ۱۳ گونه ریشه، ۲۰ گونه گل، ۱۷ گونه میوه، ۲۲ گونه بذر، ۹ گونه شیرابه و صمغ، ۲ گونه ساقه زیرزمینی، ۸ گونه اندام‌های هوایی و ۴ گونه کلیه قسمت‌های گیاه می‌باشد.

تعداد ۲۹ گونه از این گیاهان از گونه‌های دارویی پر مصرف در بین مردم هستند (جدول ۳)، تعداد ۴۰ گونه در منابع به آنها اشاره نشده یا کمتر به آنها اشاره شده است (جدول ۴)، ضمن آنکه تعداد ۱۱ گونه به صورت سنتی به کشورهای حوزه خلیج فارس و دریای عمان صادر می‌شود (جدول ۵). در شکل‌های ۱ تا ۱۲ برخی از گیاهان دارویی منطقه حفاظت شده گنو دیده می‌شود.

جدول ۱- مشخصات گیاهان دارویی منطقه حفاظت شده گنو

ردیف	اسم علمی	خانواده	اسم فارسی	اسم محلی	فرم	ارتفاع	اندام مصرفی
۱	<i>Abutilon fruticosum</i>	Malvaceae	برگ نمدی درختچه‌ای	گرشم	درختچه	۱۷۵۰-۳۲۰	برگ، گل، بذر
۲	<i>Abutilon hirtum</i>	Malvaceae	برگ نمدی	شربجان	بوته ای	۲۰۰	برگ، گل، بذر
۳	<i>Abutilon muticum</i>	Malvaceae	برگ نمدی مصری	خرمالچوک	بوته ای	۲۰۰	برگ، گل، بذر
۴	<i>Acacia ehrenbergiana</i>	Mimosaceae	چگرد	نج، سلم، چگرد، چچ	درختچه	۲۰۰-۴۰۰	برگ
۵	<i>Acanthophyllum bracteatum</i>	Caryophyllaceae	چوبک برگه دار	-	بوته ای	۳۰۰-۸۰۰	ریشه
۶	<i>Achillea wilhelmsii</i>	Compositae	بومادران	سربرزه، سرزرد	علفی	۳۰۰	برگ، گل
۷	<i>Adiantum capillus-veneris</i>	Adiantaceae	پرسیاوش	گیس پری، سه‌لنگ	علفی	۲۰۰۰	برگ، ساقه
۸	<i>Aerva persica</i>	Amaranthaceae	پشموک	گه، اتهاک، پرزو	بوته ای	۳۰۰-۵۵۰	برگ
۹	<i>Ammi majus</i>	Umbeliferae	-	-	علفی	۲۵۰-۳۵۰	بذر
۱۰	<i>Amygdalus lycioides</i>	Rosaceae	تنگرس	کومو، کوهلم، کوتور	درختچه	۹۰۰-۲۱۰۰	برگ، ریشه
۱۱	<i>Amygdalus scoparia</i>	Rosaceae	بادام کوهی	ز، الوک، گارم	درختچه	۱۹۰۰-۲۰۰۰	سرشاخه، صمغ
۱۲	<i>Anagalis arvensis</i>	Primulaceae	آناغالیس	گل نیلوس	علفی	۸۰۰-۲۳۰۰	اندام هوایی
۱۳	<i>Anastatica hierochuntica</i>	Cruciferae	چنگ مریم	دست سره	علفی	۳۰۰	اندام هوایی
۱۴	<i>Andrachne aspera</i>	Euphorbiaceae	نازیبایانی زیر	دارممرن	علفی	۱۵۰-۱۶۰۰	ساقه
۱۵	<i>Artemisia aucheri</i>	Compositae	درمنه کوهی	دریم کوهی	بوته‌ای	۱۴۰۰	برگ
۱۶	<i>Artemisia sieberi</i>	Compositae	درمنه	دریم، دریمن	بوته‌ای	۱۳۰۰	برگ، گل
۱۷	<i>Asphodelus tenuifolius</i>	Liliaceae	سفید سریش	پی ماوک، نازوک، موکل	علفی	۳۰۰	بذر
۱۸	<i>Astragalus fasciculifolius</i>	Papilionaceae	انزروه	گنجر، گنیس، انزروت، چنات	درختچه	۳۰۰	صمغ
۱۹	<i>Astragalus mucronifolius</i>	Papilionaceae	انزروه	گنجر خری	بوته ای	۱۵۰۰	ریشه
۲۰	<i>Bieneria cycloptera</i>	Chenopodiaceae	تکمه شور	سمسپیل، اندره	علفی	۲۰۰	برگ
۲۱	<i>Blepharis persica</i>	Acanthaceae	خارسنبیل	جوجادو	علفی	۴۵۰	برگ، بذر، ریشه
۲۲	<i>Bunium persicum</i>	Umbeliferae	زیره ایرانی	زیره	علفی	۱۹۰۰	بذر
۲۳	<i>Calotropis procera</i>	Asclepiadaceae	استبرق	خرگ، کرگ	درختچه	۳۰۰	برگ، شیرابه
۲۴	<i>Capparis cartilaginea</i>	Capparidaceae	کوراوز	کورزه برگ پهن، نالوستک	بوته‌ای	۳۰۰	برگ، میوه
۲۵	<i>Capparis spinosa</i>	Capparidaceae	کور	لهه، دهک	بوته‌ای	۳۰۰-۴۵۰	میوه، بذر
۲۶	<i>Caralluma tuberculata</i>	Asclepiadaceae	شاخ گوزنی	مغ مار، مارانگوش	علفی	۱۰۰۰	ساقه گوشتی
۲۷	<i>Carthamus oxyrrhiza</i>	Compositae	گلرنگ زرد	هسک، اسک بش، کرلا	علفی	۳۰۰	برگ
۲۸	<i>Cassia italica</i>	Caesalpinaceae	سنای مکی	کوسن، حشی، کروسه، اشوگنه	بوته ای	۲۰۰-۵۵۰	برگ
۲۹	<i>Centaurea bruguierana</i>	Compositae	گل گندم مهاجر	بله برد، بادآورد، خارخنگو	علفی	۸۰۰	برگ، گل
۳۰	<i>Centaurium pulchellum</i>	Gentianaceae	قنطوریون زیبا	-	علفی	۱۸۵۰	گل، برگ
۳۱	<i>Cheilanthes fragrans</i>	Sinopteridaceae	-	-	علفی	۴۰۰-۵۵۰	ریزوم
۳۲	<i>Chenopodium album</i>	Chenopodiaceae	سلمه تره	گستغ	علفی	۳۰۰	برگ
۳۳	<i>Chenopodium murale</i>	Chenopodiaceae	سلمک برگ گزنه ای	گستغ، گسته، سلمه، خیس	علفی	۳۰۰	برگ
۳۴	<i>Cichorium intybus</i>	Compositae	کاسنی	کاسنی، کاشنی	علفی	۸۵۰	برگ، گل
۳۵	<i>Citrullus colocynthis</i>	Cucurbitaceae	حنظل	خیارزهرک، گل گنجک	علفی	۱۸۰	میوه، بذر
۳۶	<i>Coculus pendulus</i>	Menispermaceae	زامور	زامور، زامر	درخت	۱۶۰۰	ریشه
۳۷	<i>Convolvulus leptocladus</i>	Convolvulaceae	پیچک جنوبی	کلاتو، رنتازگ	بوته‌ای	۷۵۰	ریشه

۳۸	<i>Convolvulus spinosus</i>	Convolvulaceae	پیچک خاردار	-	بوته‌ای	۲۵۰	تمام اندامها
۳۹	<i>Cotoneaster kotschyi</i>	Rosaceae	شیرخشت کرمانی	شیرخشت	درختچه	۲۰۰۰	میوه
۴۰	<i>Cressa cretica</i>	Convolvulaceae	علف مورچه	سورغو	علفی	۴۵۰	تمام اندامها
۴۱	<i>Cymbopogon olivieri</i>	Gramineae	ناگرد، کاه مکی	ناگرد، ماده، زغبر، پاشام	بوته ای	۴۵۰	برگ
۴۲	<i>Cynodon dactylon</i>	Gramineae	مرغ	مور، مرغ	علفی	۴۶۰	تمام اندامها
۴۳	<i>Daphne mucronata</i>	Thymelaeaceae	خوشک	تریت، زنگوم	درختچه	۲۳۰۰	پوست ساقه، برگ
۴۴	<i>Dionysia revoluta</i>	Primulaceae	اسفندمریم	اسفندمحمدی، گوزری، گازیر	علفی	۲۰۰۰-۲۳۰۰	اندام هوایی
۴۵	<i>Dodonaea viscosa</i>	Sapindaceae	ناترک	شحف، پتسک، موردنگ	درختچه	۳۰۰-۴۰۰	برگ
۴۶	<i>Ephedra pachyclada</i>	Ephedraceae	هوم	موم، ماتبو، جف، جفت	بوته ای	۲۲۰۰	ساقه، برگ
۴۷	<i>Erodium cicutarium</i>	Geraniaceae	نوک لک لکی هرز	سرخ‌سنگ	علفی	۲۳۰۰	ریشه
۴۸	<i>Eruca sativa</i>	Compositae	منداب	کپک	علفی	۱۰۰	تمام اندامها
۴۹	<i>Euphorbia indica</i>	Euphorbiaceae	فرقیون هندی	زاما، کیکا	علفی	۳۰۰	برگ، ساقه
۵۰	<i>Euphorbia larica</i>	Euphorbiaceae	پرچ	پرچ	بوته ای	۳۰۰	شیرابه
۵۱	<i>Euphorbia osyridea</i>	Euphorbiaceae	فرقیون خشبی	روتاسک، روتازگ	بوته ای	۱۶۰۰-۱۷۰۰	ریشه
۵۲	<i>Euphorbia turcomanica</i>	Euphorbiaceae	فرقیون ترکمنی	-	علفی	۹۰۰	برگ
۵۳	<i>Fagonia bruguieri</i>	Zygophyllaceae	اسفند رومی بنفش	کل کاوغ کوهی، آروکوهی	علفی	۳۰۰-۸۰۰	اندام هوایی
۵۴	<i>Ficus carica</i>	Moraceae	انجیر	انجیر	درخت	۱۶۰۰-۲۲۵۰	شیره، میوه
۵۵	<i>Francoeuria undulata</i>	Compositae	کوک گریز	پرز، نهره	علفی	۱۷۰۰	برگ
۵۶	<i>Fumaria parviflora</i>	Fumariaceae	ساهره گل رن	ساهره	علفی	۱۶۰۰	برگ، ساقه
۵۷	<i>Gailonia aucheri</i>	Rubiaceae	توسو، کارتون	توسو، تی تیسکو، کرتس	درختچه	۲۵۰-۵۵۰	برگ، سرشاخه، گل
۵۸	<i>Glaucium flavum</i>	Papaveraceae	شقایق شامی	-	علفی	۱۷۰۰	بذر
۵۹	<i>Glossonema variance</i>	Asclepiadaceae	-	-	علفی	۳۰۰-۵۵۰	میوه
۶۰	<i>Gontscharovia popovi</i>	Labiatae	گلک ایرانی	اوشن استکو	بوته ای	۱۶۰۰	برگ
۶۱	<i>Grantia aucheri</i>	Compositae	-	هلاموک، کل میر، کلمورو	بوته‌ای	۳۰۰-۱۴۵۰	برگ
۶۲	<i>Grewia tenax</i>	Malvaceae	پوتورو	پوتورو	درختچه	۱۲۰۰	ساقه
۶۳	<i>Hammada salicornica</i>	Chenopodiaceae	ترات	ترات، زاز، پشکر، رمس، جرو	بوته‌ای	۱۵۰	برگ، ساقه
۶۴	<i>Haplophyllum tuberculatum</i>	Rutaceae	سدایی جنوبی	ساراگنا، سرو، هدو، گناوک	علفی	۲۵۰-۳۵۰	برگ، ساقه، گل
۶۵	<i>Heliotropium bacciferum</i>	Boraginaceae	آفتاب پرست ساحلی	دفرک، میس پر، رفه تورک	بوته‌ای	۴۰۰-۵۵۰	اندام هوایی
۶۶	<i>Heliotropium curassavicum</i>	Boraginaceae	آفتاب پرست اروپایی	کلهمو، بلغندو	علفی	۵۰۰	برگ، سرشاخه، گل
۶۷	<i>Hippocrepis unguiculata</i>	Papilionaceae	نعل اسبی	-	علفی	۱۹۰۰	اندام هوایی
۶۸	<i>Hymenocarpus ciliolatus</i>	Papilionaceae	یونجه سکه ای	-	علفی	۳۰۰	اندام هوایی
۶۹	<i>Juniperus excelsa</i>	Cupressaceae	ارس	اورس، گزکوه، هورس	درخت	۲۳۰۰	برگ، میوه
۷۰	<i>Lagoecia cuminoides</i>	Umbeliferae	زیره وحشی	-	علفی	۳۰۰	بذر
۷۱	<i>Lallemantia royleana</i>	Labiatae	بالتگو	-	علفی	۱۶۰۰	بذر
۷۲	<i>Lavandula stricta</i>	Labiatae	اسطوخدوس راست	اسطوخدوس	بوته‌ای	۳۰۰	برگ، گل، ساقه
۷۳	<i>Leptadenia pyrotechnica</i>	Asclepiadaceae	پیچیلوک	گریشک، شحم نر، هیب	درختچه	۱۳۰۰	ساقه، شیره
۷۴	<i>Lycium shawii</i>	Solanaceae	دهیر	دهیر، زیرک، دیشک، گسد	درختچه	۲۰۰	سرشاخه، برگ، میوه
۷۵	<i>Malva neglecta</i>	Malvaceae	پنیرک معمولی	زازغ، شلکی، گلوبا، خریف، توله	علفی	۳۰۰	بذر
۷۶	<i>Malva parviflora</i>	Malvaceae	پنیرک گل ریز	زازغ، شلک	علفی	۵۵۰	بذر

ادامه جدول- ۱

۷۷	<i>Mentha longifolia</i>	Labiatae	پونه	پودن، پودنه، پده	بوته‌ای	۱۲۰۰	برگ، ریشه
۷۸	<i>Mentha mozaffarianii</i>	Labiatae	پونه کوهی	پودن کوهی	بوته‌ای	۱۲۰۰	برگ، سرشاخه، ساقه
۷۹	<i>Nerium indica</i>	Apocynaceae	خرزهره، گیش	گیش، دفلا	درختچه	۳۰۰	برگ، شیره
۸۰	<i>Ochradenus aucheri</i>	Resedaceae	شمع بوته‌ای	شمع	بوته‌ای	۴۰۰	سرشاخه، میوه
۸۱	<i>Olea ferruginea</i>	Oleaceae	زیتون	زیتون کوهی، هبر	درخت	۱۹۰۰	برگ
۸۲	<i>Otostegia aucheri</i>	Labiatae	کاسه گل سفید	مسواک جوجه تیغی	علفی	۱۸۰۰	ریشه
۸۳	<i>Otostegia persica</i>	Labiatae	گلدر	گلدر، گل گدر، خورانش، گجگر	درختچه	۴۵۰-۱۸۰۰	گل، برگ، خار
۸۴	<i>Pentatropis spiralis</i>	Asclepiadaceae	پیچ شمعی	شحم	علفی	۳۰۰	ریشه
۸۵	<i>Pergularia tomentosa</i>	Asclepiadaceae	لباشیر	سبزه، حلا، کشتوزخم	علفی	۳۰۰	برگ
۸۶	<i>Periploca aphylla</i>	Asclepiadaceae	گیشدر	بیشندر، بندر، شوروک	درختچه	۱۶۰۰	برگ، گل
۸۷	<i>Phoenix dactylifera</i>	Palmae	نخل	مغ	درخت	۴۰۰	برگ، گل، هسته
۸۸	<i>Phragmites australis</i>	Gramineae	نی	نی، نی قلی، نی ت	بوته‌ای	۲۵۰	ریشه
۸۹	<i>Phyla nodiflora</i>	Verbenaceae	توت پایابی	جوبی	علفی	۵۰۰	اندام هوایی
۹۰	<i>Pistacia atlantica</i>	Anacardiaceae	بنه	بنه، گن، تاراش، گل به، برکو	درخت	۲۱۰۰	برگ، گل، صمغ
۹۱	<i>Pistacia khinjuk</i>	Anacardiaceae	خنجک	کسور، کسوردنگ، کوهنگ	درخت	۱۶۰۰	صمغ
۹۲	<i>Plantago amplexicaulis</i>	Plantaginaceae	بارلاک ساقه آغوش	لجنه، سیاهدانه، اسپس	درخت	۴۰۰	بذر
۹۳	<i>Plantago ovata</i>	Plantaginaceae	رهنگ تخم مرغی	تخم سفید	علفی	۱۰۰۰	بذر
۹۴	<i>Plantago psyllium</i>	Plantaginaceae	اسفر	اسپی هوش، ششو	علفی	۱۶۰۰	برگ
۹۵	<i>Platychaete glaucescense</i>	Compositae	مانگر	منگری، منگرو، کشک خرو	بوته‌ای	۴۵۰	برگ
۹۶	<i>Populus euphratica</i>	Salicaceae	پده	پده، بید	درخت	۳۰۰	برگ
۹۷	<i>Prosopis cineraria</i>	Simonsiaceae	کهور	کهور	درخت	۴۵۰	برگ، گل، صمغ
۹۸	<i>Pteropyrum aucheri</i>	Polygonaceae	پرند	سید اف، پرند	درختچه	۳۰۰	برگ، گل، ساقه، ریشه
۹۹	<i>Reseda aucheri</i>	Resedaceae	ورث بیابانی	دون اشتره، دم روباهی، گروز	علفی	۱۲۰	برگ
۱۰۰	<i>Rheum ribes</i>	Polygonaceae	ریواس	اسپرک، ریچوک	علفی	۸۵۰	ریشه
۱۰۱	<i>Rumex vesicaria</i>	Polygonaceae	ترشک بادکنکی	ترشک، حماض	علفی	۲۱۰۰	میوه
۱۰۲	<i>Salvadora persica</i>	Salvadoraceae	چوج	چوج، راک	درخت	۵۵۰	برگ، ریشه
۱۰۳	<i>Salvia aegyptiaca</i>	Labiatae	مریم گلی مصری	شریتی، برهی، دون سیاه	علفی	۴۵۰	بذر
۱۰۴	<i>Salvia mirzayani</i>	Labiatae	مریم گلی کاروانداری	مور تلخ، مورپروز، شیرغنم	بوته‌ای	۳۰۰	برگ
۱۰۵	<i>Salvia sharifii</i>	Labiatae	مریم گلی جنوبی	بروز، بروج، ببریز، مرمرشک	علفی	۱۸۰۰	بذر
۱۰۶	<i>Scorpiurus muricatus</i>	Papilionaceae	دم عقربی	هووک، هووارکو	علفی	۴۰۰-۱۶۰۰	برگ
۱۰۷	<i>Scorzonera paradoxa</i>	Compositae	شنگ اسبی استثنایی	کمبلوه	علفی	۱۴۵۰	غده پیازی
۱۰۸	<i>Solanum incanum</i>	Solanaceae	تاجریری جنوبی	گل گلانجک، لیمو تورگی	بوته‌ای	۳۰۰-۱۳۰۰	بذر، میوه
۱۰۹	<i>Solanum nigrum</i>	Solanaceae	تاجریری	رزک، مچم چول	علفی	۳۰۰-۱۶۵۰	میوه
۱۱۰	<i>Stachys inflata</i>	Labiatae	سنبله ای ارغوانی	مورخری	علفی	۲۶۰۰	برگ
۱۱۱	<i>Tamarix masqatensis</i>	Tamaricaceae	گزعمانی	گزک، گز رودخانه	درختچه	۱۲۰۰	برگ

۱۱۲	<i>Taverniera spartea</i>	Papilionaceae	اسپرس درختی نقره ای	لاتی، هرش نر	بوته ای	۱۸۰	ساقه
۱۱۳	<i>Tecomella undulata</i>	Bignoniaceae	انارشیطان	انار ابوجهل، انار شیطان	درخت	۵۳۰	سرشاخه، برگ، گل
۱۱۴	<i>Tephrosia persica</i>	Papilionaceae	نیلکی	مدکینک، بلبنگو	بوته ای	۱۹۰	برگ
۱۱۵	<i>Teucrium orientale</i>	Labiatae	مریم نخودی شرقی	گل ماش	علفی	۱۵۰	گل، برگ
۱۱۶	<i>Teucrium pollium</i>	Labiatae	مریم نخودی	کلپوره، کریشک، کلپورغ	علفی	۱۳۲۰	برگ، گل، بذر
۱۱۷	<i>Teucrium stocksianum</i>	Labiatae	مریم نخودی بلوچستانی	کریشک آزاد، کریشک کوهی	علفی	۲۰۰۰	برگ
۱۱۸	<i>Trichodesma africanum</i>	Boraginaceae	فانوس آبی افریقایی	چارماهنگ	بوته ای	۴۵۰	برگ، ریشه
۱۱۹	<i>Vitex pseudo-negundo</i>	Verbenaceae	بنگله	بنگله، بنگلا	درختچه	۳۰۰	برگ، سرشاخه، میوه
۱۲۰	<i>Withania somnifera</i>	Solanaceae	پنیرباد خواب آور		درختچه	۱۰۰۰	میوه
۱۲۱	<i>Zataria multiflora</i>	Labiatae	آویشن شیرازی	آویشن، آویشن، اویش	بوته ای	۵۰۰	برگ
۱۲۲	<i>Zhumeria majdae</i>	Labiatae	مورخوش	مورخوش	بوته ای	۸۰۰	برگ
۱۲۳	<i>Ziziphus nummularia</i>	Rhamnaceae	رملیک	رملیک	درخت	۲۰۰	برگ، میوه
۱۲۴	<i>Ziziphus spina - christi</i>	Rhamnaceae	کنار	کنار	درخت	۲۰۰	ریشه، برگ، میوه

جدول ۲ - خانواده‌های مختلف گیاهان دارویی منطقه حفاظت شده گنو به همراه تعداد جنس و گونه آنها

خانواده	جنس	گونه	خانواده	جنس	گونه	خانواده	جنس	گونه
Labiatae	۱۱	۱۷	Resedaceae	۲	۲	Menispermaceae	۱	۱
Compositae	۹	۱۰	Primulaceae	۲	۲	Sapindaceae	۱	۱
Asclepiadaceae	۷	۱	Capparidaceae	۱	۲	Fumariaceae	۱	۱
Papilionaceae	۶	۱	Anacardiaceae	۱	۲	Rubiaceae	۱	۱
Euphorbiaceae	۲	۵	Rhamnaceae	۱	۲	Papaveraceae	۱	۱
Malvaceae		۵	Oleaceae	۱	۲	Adiantaceae	۱	۱
Chenopodiaceae		۴	Tamaricaceae	۱	۱	Salvadoraceae	۱	۱
Solanaceae	۳	۴	Rutaceae	۱	۱	Scrophulariaceae	۱	۱
Umbelliferae	۳	۳	Cucurbitaceae	۱	۱	Cupressaceae	۱	۱
Gramineae	۳	۳	Salicaceae	۱	۱	Zygophyllaceae	۱	۱
Polygonaceae	۳	۳	Caryophyllaceae	۱	۱	Caesalpinaceae	۱	۱
Boraginaceae	۲	۳	Gentianaceae	۱	۱	Amaranthaceae	۱	۱
Rosaceae	۲	۳	Bignoniaceae	۱	۱	Acanthaceae	۱	۱
Convolvulaceae	۲	۳	Tiliaceae	۱	۱	Sinopteridaceae	۱	۱
Plantaginaceae	۱	۳	Thymelaceae	۱	۱	Moraceae	۱	۱
Cruciferae	۲	۲	Geraniaceae	۱	۱	Liliaceae	۱	۱
Mimosaceae	۲	۲	Palmae	۱	۱	Ephedraceae	۱	۱
Verbenaceae	۲	۲						

جدول ۳ - مشخصات گیاهان دارویی پر مصرف منطقه حفاظت شده گنو

نام علمی	نام خانواده	کاربرد محلی
<i>Aerva persica</i>	Compositae	تب، سردرد، اسهال، انگل، مسمومیت
<i>Amygdalus lycioides</i>	Adiantaceae	سرماخوردگی، سردرد، سینه درد، تنگی نفس
<i>Anchusa strigosa</i>	Compositae	دل درد، شکم درد
<i>Artemisia sieberi</i>	Compositae	کوفتگی، دل درد، سرماخوردگی، انگل
<i>Astragalus fasciculifolius</i>	Papilionaceae	کوفتگی، شکسته بست
<i>Cassia italica</i>	Caesalpiniaceae	یبوست
<i>Cymbopogon olivieri</i>	Gramineae	دل درد، سرماخوردگی، خنکی، تب
<i>Dionysia revoluta</i>	Primulaceae	شکم درد، زخم، کوفتگی
<i>Gailonia aucheri</i>	Rubiaceae	نفخ، اسهال، درد دندان، دندان درد
<i>Haplophyllum tuberculatum</i>	Rutaceae	سردرد، گوش درد، دل درد، درد مفاصل، تب
<i>Juniperus excelsa</i>	Cupressaceae	اسهال، درد مفاصل، حساسیت بینی، گوش درد
<i>Lavandula stricta</i>	Labiatae	درد مفاصل، زکام، تب، پیچه
<i>Mentha logifolia</i>	Labiatae	نفخ، دل درد، سردرد، اسهال، سرماخوردگی
<i>Micromeria persica</i>	Labiatae	نفخ، سرماخوردگی، استخوان درد
<i>Otostegia persica</i>	Labiatae	یبوست، تب، استخوان درد، سردرد، سرخ، انگل
<i>Phoenix dactylifera</i>	Palmae	گوش درد، اسهال، سرماخوردگی، دل درد، زنبوردگی
<i>Pistacia atlantica</i>	Anacardiaceae	گلودرد، زخم، کمردرد، اسهال، جوش صورت
<i>Plantago psyllium</i>	Plantaginaceae	اسهال، رفع آماس، زخم
<i>Salvadora persica</i>	Salvadoraceae	سردرد، دردمفاصل، استحکام لته
<i>Salvia aegyptiaca</i>	Labiatae	نفخ، زخم، خنکی، شستشوی چشم
<i>Salvia mirzayanii</i>	Labiatae	اسهال، شکم درد، مسمومیت، درد مفاصل
<i>Salvia sharifii</i>	Labiatae	زخم، اسهال، سینه درد، خنکی
<i>Teucrium orientale</i>	Labiatae	گرفتگی صدا
<i>Teucrium polium</i>	Labiatae	دل درد، اسهال، سردرد، زخم، شکم درد
<i>Teucrium stocksianum</i>	Labiatae	نفخ، مسمومیت، دل درد، شکم درد
<i>Trichodesma africanum</i>	Boraginaceae	سردرد، شکم درد، یبوست، سرماخوردگی
<i>Zataria multiflora</i>	Labiatae	سردرد، سرماخوردگی، گوش درد، سرخک، دندان درد
<i>Zhumeria majdae</i>	Labiatae	دل درد، اسهال، انگل، سردرد، خنکی، زخم
<i>Ziziphus spina-clausii</i>	Rhamnaceae	زخم، مسمومیت، اسهال، دل پیچ، ترشی معده

جدول ۴ - مشخصات گیاهان دارویی منطقه حفاظت شده گنو که در منابع به آنها اشاره نشده یا کمتر اشاره شده

نام علمی	نام خانواده	کاربرد محلی
<i>Aerva persica</i>	Amaranthaceae	زخم های چرکی
<i>Amygdalus lycioides</i>	Rosaceae	سردرد، سوختگی
<i>Andrachne aspera</i>	Euphorbiaceae	چشم درد
<i>Astragalus mucronifolius</i>	Papilionaceae	کوفتگی عضلات، کمردرد
<i>Bienertia cycloptera</i>	Chenopodiaceae	چربی و قند خون
<i>Capparis cartilaginea</i>	Capparidaceae	درد مفاصل، زانودرد، زخم
<i>Capparis mucronifolia</i>	Capparidaceae	درد مفاصل، زانودرد، زخم
<i>Caralluma tuberculata</i>	Asclepiadaceae	انگل
<i>Carthamus oxyacantha</i>	Compositae	کلیه درد

<i>Convolvulus leptocladus</i>	Convolvulaceae	یبوست
<i>Cornulaca monacantha</i>	Chenopodiaceae	مارگزیدگی، عقرب‌زدگی، زخم، نیش زنبور
<i>Dionysia revoluta</i>	Primulaceae	زخم، کوفتگی، شکم درد، ضد عفونی هوا
<i>Ducrosia anethifolia</i>	Umbelliferae	کم خونی، آماس، نفخ
<i>Echinops aucheri</i>	Compositae	سرماخوردگی، ملین
<i>Ephedra pachyclada</i>	Ephedraceae	درد دندان، ناراحتی معده، سوختگی
<i>Euphorbia indica</i>	Euphorbiaceae	اسهال
<i>Euphorbia osyridea</i>	Euphorbiaceae	یبوست
<i>Francoeuria undulata</i>	Compositae	شیاف
<i>Gailonia aucheri</i>	Rubiaceae	دندان درد، درد مفاصل، اسهال
<i>Grantia aucheri</i>	Compositae	مارگزیدگی
<i>Hammada salicornica</i>	Chenopodiaceae	تب، زخم، حساسیت
<i>Haplophyllum tuberculatum</i>	Rutaceae	سردرد، گوش درد، درد مفاصل، تب، سردرد
<i>Lavandula stricta</i>	Labiatae	دل پیچه، زکام، درد مفاصل
<i>Mentha mozaffariani</i>	Labiatae	نفخ، شکم درد، سردرد، خنکی
<i>Micromeria persica</i>	Labiatae	نفخ، سرماخوردگی، تب، درد مفاصل
<i>Nerium indicum</i>	Apocynaceae	درد مفاصل، آماس، عقرب‌گزیدگی
<i>Ochradenus aucheri</i>	Resedaceae	دل درد، گردن درد، سینه درد
<i>Olea ferruginea</i>	Oleaceae	فشارخون
<i>Otostegia persica</i>	Labiatae	درد مفاصل، یبوست، انگل، تب، سرفه، سردرد
<i>Pergularia tomentosa</i>	Asclepiadaceae	زخم
<i>Platychaete glaucescense</i>	Compositae	زخم، شکم درد
<i>Pteropyrum aucheri</i>	Polygonaceae	زخم، درد مفاصل
<i>Reseda aucheri</i>	Resedaceae	زنبور زدگی، عقرب‌گزیدگی
<i>Salvia mirzayanii</i>	Labiatae	اسهال، شکم درد، مسمومیت، درد مفاصل
<i>Salvia sharifii</i>	Labiatae	زخم، اسهال، سینه درد، خنکی
<i>Scorpiurus muricatus</i>	Papilionaceae	ملین
<i>Scorzonera paradoxa</i>	Compositae	ملین
<i>Stachys inflata</i>	Labiatae	دل درد
<i>Tamarix macrocarpa</i>	Tamaricaceae	درد مفاصل
<i>Taverniera parviflora</i>	Papilionaceae	شکسته بست
<i>Trigonotis persica</i>	Papilionaceae	مارگزیدگی، عقرب‌زدگی، زخم، نیش زنبور
<i>Teucrium orientale</i>	Labiatae	گرفتگی صدا

جدول ۵- گیاهان دارویی منطقه حفاظت شده گنو که به صورت سنتی به کشورهای حوزه خلیج فارس و دریای عمان صادر می‌شود

ردیف	نام علمی	نام خانواده	ردیف	نام علمی	نام خانواده
۱	<i>Achillea wilhelmsii</i>	Compositae	۷	<i>Pistacia atlantica</i>	Anacardiaceae
۲	<i>Artemisia aucheri</i>	Compositae	۸	<i>Salvia mirzayanii</i>	Labiatae
۳	<i>Astragalus fasciculifolius</i>	Papilionaceae	۹	<i>Teucrium pollium</i>	Labiatae
۴	<i>Cassia italica</i>	Caesalpinaeae	۱۰	<i>Zataria multiflora</i>	Labiatae
۵	<i>Lavandula stricta</i>	Umbelliferae	۱۱	<i>Zhumeria majdae</i>	Labiatae
۶	<i>Otostegia persica</i>	Labiatae			